Hoofdstuk 1 - Algemene wegwijzer

Inhoud van de map

Deel 1 overloopt een aantal **voorwaarden om ICT in te zetten bij de aanpak van leerproblemen op school**. Je vindt er tips en **beschrijvingen van leerlingen en van scholen** die de computer effectief hebben ingezet omwille van de stimulerende, remediërende en compenserende mogelijkheden ervan.

Deel 2 geeft **tools en tips om met *Word* sneller en effectiever te werken in de klas en bij het studeren**. Hoewel bedoeld voor leerlingen met een probleem, zijn deze fiches ook handig voor al wie de basisvaardigheden *Word* wil (aan)leren.

Deel 3 biedt **stappenplannen** aan **die je voor elke leerling kan inzetten** om vaardigheden als lezen, spellen en leren extra te ondersteunen.

Deel 4 illustreert **welke extra software kan ingezet worden om lees-, spelling- en studeerproblemen te remediëren en te compenseren**. Daarbij wordt steeds de link naar de klaspraktijk gelegd. De stappenplannen beschrijven exemplarisch zowel gratis als betalende, compenserende software.

Deel 5 bevat een **uitgebreide bibliografie** en de **verwijzingen** naar de diverse programma's in een handige **keuzetabel**.

Achteraan in de map vind je gratis demo-cd's van de programma's ***Kurzweil 3000* en *Sprint.***
Met die cd's kan je beide programma's gedurende 2 maanden uitproberen.

Leeswijzers

Leeswijzer Deel 1

Uitgangspunt

De onderwijsoverheid draagt er zorg voor dat alle leerlingen mee kunnen in een maatschappij met informatie- en computertechnologie. Vanaf september 2007 zijn de eindtermen en ontwikkelingsdoelen voor ICT van kracht[1].

Tegen het einde van de leerplicht moeten leerlingen over de basiscompetenties beschikken om met ICT overweg te kunnen. Cruciaal is dat leerlingen leren hoe ze hun leerproces zelf in handen kunnen nemen en over de vaardigheden beschikken om levenslang hun competenties op punt te stellen[2].

Onderzoek wijst uit dat de integratie van ICT in het onderwijs een positieve invloed heeft op de leerwinst en leerhouding van kinderen of jongeren. ICT ondersteunt hedendaagse leervormen zoals samenwerkend en zelfsturend leren. De betrokkenheid van de ouders bij het leren wordt bovendien verhoogd[3].

Inhoud

Dit deel biedt theoretische achtergronden, voorbeelden van goede praktijk en praktische tips aan om alle leerlingen computervaardiger te maken tijdens alle lessen en in alle niveaus van het onderwijs.

Doelgroep

- voor al wie zich richt op het diversiteitbeleid van de school en het onderwijs
- voor al wie zich voornamelijk richt op de leerling met een zorgvraag
- voor de ouders en individuele begeleiders van leerlingen met een specifieke zorgvraag.

[1] Leergebiedoverschrijdende eindtermen ICT, DVO (2007).
[2] Beleidsnota Minister Frank Vandenbroucke, 2004-2009.
[3] Uitgangspunten ICT, DVO (2007).

Leeswijzer Deel 2

Uitgangspunt

Een tekstverwerkingsprogramma helpt alle leerlingen om leesbaar, ordelijk en meer gestructureerd te werken.

De leerling met een zorgvraag moet eerst een aantal basisvaardigheden tekstverwerking onder de knie krijgen, om daarna actief de functies te gebruiken waarmee hij zijn beperkingen kan compenseren. Dan gaat het bijvoorbeeld over het voorkomen en verbeteren van spellingfouten en het meer gestructureerd en leesbaar werken.

Inhoud

Dit deel biedt praktische werkfiches aan om de basisvaardigheden *Word* (aan) te leren.

Je vindt er:

1. **de basisvaardigheden *Word*** in de vorm van fiches met visuele stappenplannen en oefeningen

2. **visuele snelfiches** met de belangrijkste basisvaardigheden, bruikbaar als onthoudfiches of om versneld de basisvaardigheden te doorlopen

3. **een draaiboek voor een minicursus**.

De **fiches en visuele stappenplannen** zijn qua taalgebruik, opmaak, structuur en afbeeldingen aangepast aan de noden van zorgleerlingen. Ze focussen op de vaardigheden die echt nodig zijn om met tekstverwerking het leren te ondersteunen. Leerlingen vanaf 10 jaar kunnen onder minimale begeleiding met deze fiches zelfstandig aan het werk.

Doelgroep

- voor alle leerlingen vanaf 10 jaar in klasverband
- voor leerlingen met een zorgvraag vanaf 8 jaar mits begeleiding
- voor leerlingen met een zorgvraag in het basis- en secundair onderwijs die de computer compenserend leren gebruiken.

De fiches zijn ook bruikbaar voor leraren, begeleiders en ouders die niet zo computervaardig zijn om versneld de basisvaardigheden onder de knie te krijgen.

Betrokkenen

de leerling zelf	bij het (leren) werken met *Word*
de leerkracht **de zorg- of leerlingbegeleider**	bij de begeleiding van een leerling, groepje leerlingen of een klasgroep
de ouder	bij de ondersteuning van zijn of haar kind
taakleerkracht, logopedist, remedial teacher, orthopedagoog	bij het aanleren van de noodzakelijke vaardigheden om met de computer het leren te ondersteunen, nuttig voor alle leerlingen, noodzakelijk voor leerlingen met een specifieke zorgvraag
de CLB-medewerker **de pedagogisch begeleider** **de ICT-coördinator**	bij de begeleiding van een schoolteam

Leeswijzer Deel 3

Uitgangspunt

Zonder veel extra inspanningen en zonder dure aankopen kan de leraar in de klas ICT leerondersteunend inzetten voor alle leerlingen. Oefenen in een tabel of oefenen met software die overhoort biedt meer leerwinst. De leerling is meer gemotiveerd en kan zelfstandiger oefenen en studeren. Hij wordt minder afhankelijk van de ondersteuning van de leraar of ouder. In de klas helpen deze programma's en stappenplannen de leraar bij het meer gedifferentieerd werken. Ouders zijn op zoek naar manieren om hun kind thuis te helpen. Met deze fiches kunnen ze hun kind begeleiden.

Inhoud

Dit deel biedt stappenplannen en wegwijzers aan om met behulp van *Word* en gratis programma's te oefenen, te memoriseren en vlotter te studeren.

Je vindt er:

1. **oefenfiches en stappenplannen voor verschillende vakonderdelen** met tips voor ouders en leraren.

Bij de oefenfiches:

2. een **wegwijzer** 'Oefen in een tabel in *Word*' door tekst onzichtbaar te maken
3. een **wegwijzer** 'Oefen met *Overhoor*'.

Doelgroep

- voor alle leerlingen vanaf 8 jaar mits begeleiding
- voor leerlingen met een zorgvraag in het basis- en secundair onderwijs.

Betrokkenen

de leerling zelf	bij het leren, oefenen, studeren en memoriseren
de leerkracht **de zorg- of leerlingbegeleider**	bij de begeleiding van een leerling, groepje leerlingen of een klasgroep
de ouder	bij de ondersteuning van zijn of haar kind
taakleerkracht, logopedist, remedial teacher, orthopedagoog	bij het aanleren van de noodzakelijke vaardigheden om met de computer het leren te ondersteunen, te gebruiken bij alle leerlingen of individueel bij leerlingen met een zorgvraag
de CLB-medewerker **de pedagogisch begeleider** **de ICT-coördinator**	bij de begeleiding van een schoolteam

Leeswijzer Deel 4

Uitgangspunt

Een beperkte groep leerlingen heeft ten gevolge van een (leer)stoornis ernstige en hardnekkige problemen met lezen, schrijven, rekenen of motorische vaardigheden. Om hun beperkingen te compenseren, zijn de computer en aangepaste software onmisbaar. Zonder deze hulpmiddelen kunnen ze hun leerpotentieel niet verwezenlijken.

Remediëren of compenseren?
Geconfronteerd met de zwakke vorderingen van kinderen met ernstige leerstoornissen zetten scholen en ouders heel wat middelen in om deze kinderen, door extra stimulans en oefening, de achterstand te laten inhalen. De zorg op het remediërende niveau is noodzakelijk en onmisbaar. Als de leerling echter na 6 maanden intensieve remediëring (vijfmaal extra zorg van minimaal 20 minuten per week) onvoldoende vorderingen maakt, is het inzetten van compenserende hulpmiddelen belangrijk. Het veelvuldig oefenen zonder reële vooruitgang demotiveert de leerling. De achterstand maakt dat de leerling in de klas heel wat leerkansen mist. Het gevoel van falen en hulpeloosheid wordt erdoor versterkt. De continue en toenemende afhankelijkheid van volwassen hulpverleners (deskundigen, ouders, …) remt de ontwikkeling van de autonomie en het zelfvertrouwen. Het vroegtijdig gebruik van compenserende hulpmiddelen bij het lezen, schrijven en spellen betekent een enorme stimulans in het leervermogen en het zelfbeeld van jonge leerlingen. Uitstel veroorzaakt schoolmoeheid en demotivatie.

Inhoud

Dit deel biedt een overzicht van de mogelijkheden van speciale software bij het compenseren van ernstige lees-, spelling- en schrijfproblemen. Stappenplannen bij de belangrijkste programma's helpen de beginnende gebruiker op weg.

Je vindt er:

1. **overzichtsfiches per probleem** die verduidelijken wat de mogelijkheden zijn van compenserende software
2. **fiches met stappenplannen en tips** om een bepaald programma compenserend in te zetten bij een specifiek onderwerp
3. **geïntegreerde wegwijzers bij de meest gebruikte programma's voorleessoftware** die lees-, spelling- en studeerproblemen compenseren: *Kurzweil 3000* en *Sprint* én een wegwijzer bij een beperkter, gratis programma: *DeskBot*.

Doelgroep

- voor leerlingen met een specifieke zorgvraag vanaf 10 jaar mits begeleiding
- voor leerlingen met een ernstige zorgvraag vanaf 8 jaar onder begeleiding, met de bedoeling naast het remediëren ook het compenseren tijdig te starten
- voor leerlingen met een zorgvraag in het basis- en secundair onderwijs die de computer compenserend moeten leren gebruiken.

De fiches zijn ook bruikbaar voor leraren, begeleiders en ouders die niet zo computervaardig zijn om versneld de basisvaardigheden onder de knie te krijgen.

Betrokkenen

de leerling zelf	leerlingen ouder dan 12 jaar bij het leren werken met programma's die hun beperking kunnen compenseren
de leerkracht **de zorg- of leerlingbegeleider** **de ICT-coördinator**	bij de begeleiding van een leerling of groepje leerlingen die leren werken met compenserende software
de ouder	bij de ondersteuning van zijn of haar kind
taakleerkracht, logopedist, remedial teacher, orthopedagoog	bij het aanleren van de noodzakelijke vaardigheden om met de computer beperkingen te compenseren en te remediëren bij leerlingen met specifieke stoornissen
de CLB-medewerker	bij het voorstellen van de mogelijkheden van compenserende software aan een leerling, ouder, schoolteam bij de bepaling van welke compenserende hulpmiddelen een leerling met ernstige beperkingen kunnen helpen (en het opstellen van een gemotiveerd verslag)

Leeswijzer Deel 5

Inhoud

Dit deel biedt een overzicht van boeken, artikels en verwijzingen. Je vindt er ook een keuzetabel software die je toelaat een goede keuze te maken bij het gebruik en/of de aankoop van software.

De keuzetabel software biedt een overzicht van een aantal heel bruikbare programma's die je momenteel kan inzetten bij het remediëren en compenseren. Ze staan gerangschikt per probleemgebied. Het overzicht is uiteraard onvolledig omdat er voortdurend nieuwe programma's bijkomen. Bestaande programma's worden ook regelmatig verbeterd. De opstellers hebben zich bewust beperkt tot programma's die ze hebben uitgetest en die door de gebruikers als voldoende positief werden ervaren.

Geactualiseerde versies van de keuzetabel software zullen regelmatig verschijnen op www.letop.be.

Betrokkenen

de directie **de zorg- of leerlingbegeleider** **de ICT- coördinator** **de CLB-medewerker**	**op schoolniveau:** bij het opstellen van een zorgplan en ICT-plan voor de hele school bij het voorstellen van de mogelijkheden van stimulerende, remediërende en compenserende software aan het schoolteam **op individueel niveau:** bij het uitwerken van specifieke zorgmaatregelen bij het opstellen van een individueel handelingsplan voor leerlingen met beperkingen bij het uitwerken van een diversiteitbeleid op school
de ouder en de leerkracht	bij het uitwerken van een individueel handelingsplan op individueel niveau